

**ESPOO
ESBO**

Sote-uudistuksen vaikutukset Espoon kaupungille

**Lausunto hallituksen esitykseen (241/2020 vp)
hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja
terveydenhuollon sekä pelastustoimen
järjestämisen uudistusta koskevaksi
lainsäädännöksi**

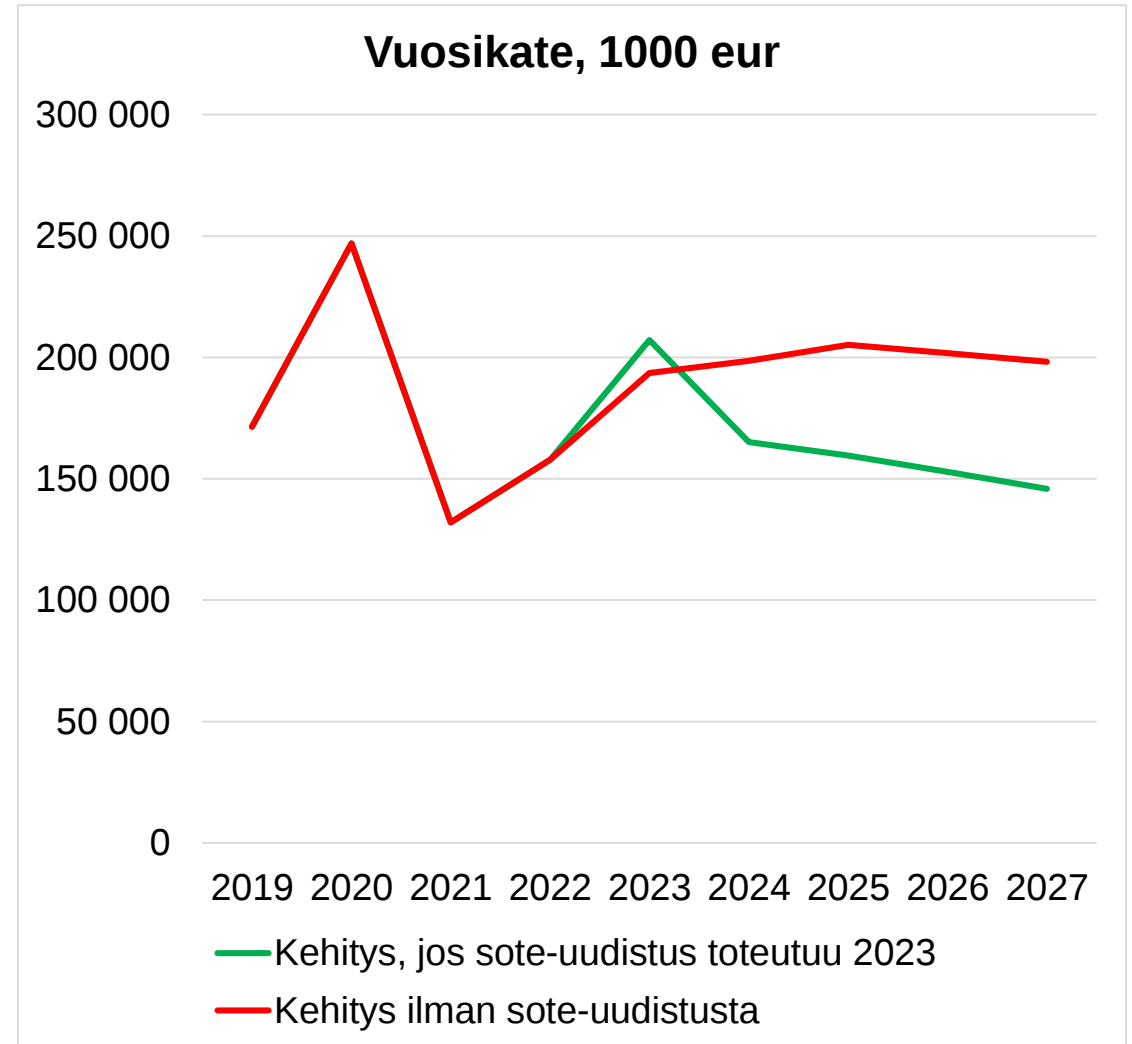
**Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä
11.2.2021 Talousvaliokunta
12.2.2021 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta**

Päähuomiot lakiesityksistä

- Uudistuksen taloudelliset vaikutukset Espoolle ovat kestäättömiä
- Suurten kaupunkien investointikyvyn heikkeneminen olisi riski talouskasvulle ja siten koko maan julkisten palvelujen rahoitukselle
- Lausuntojen perusteella tehdyt korjaukset hallituksen esitykseen ovat riittämättömiä
- Välttämättömät toimet:
 - uudistuksen vaikutukset kasvavien kaupunkien investointikykyyn tulee arvioida huolellisesti kuten lainsäädännön arviointineuvostokin on edellyttänyt,
 - lakiesityksen lisäksi tarvitaan esitykset keinoista, joilla kasvavan kaupungin investointikyky ja kaupungille jäävän lainakannan takaisinmaksukyky turvataan ja
 - rahoitusmallin ongelmakohtien korjaaminen on välttämätöntä mutta ei yksinomaan riittävä toimi.

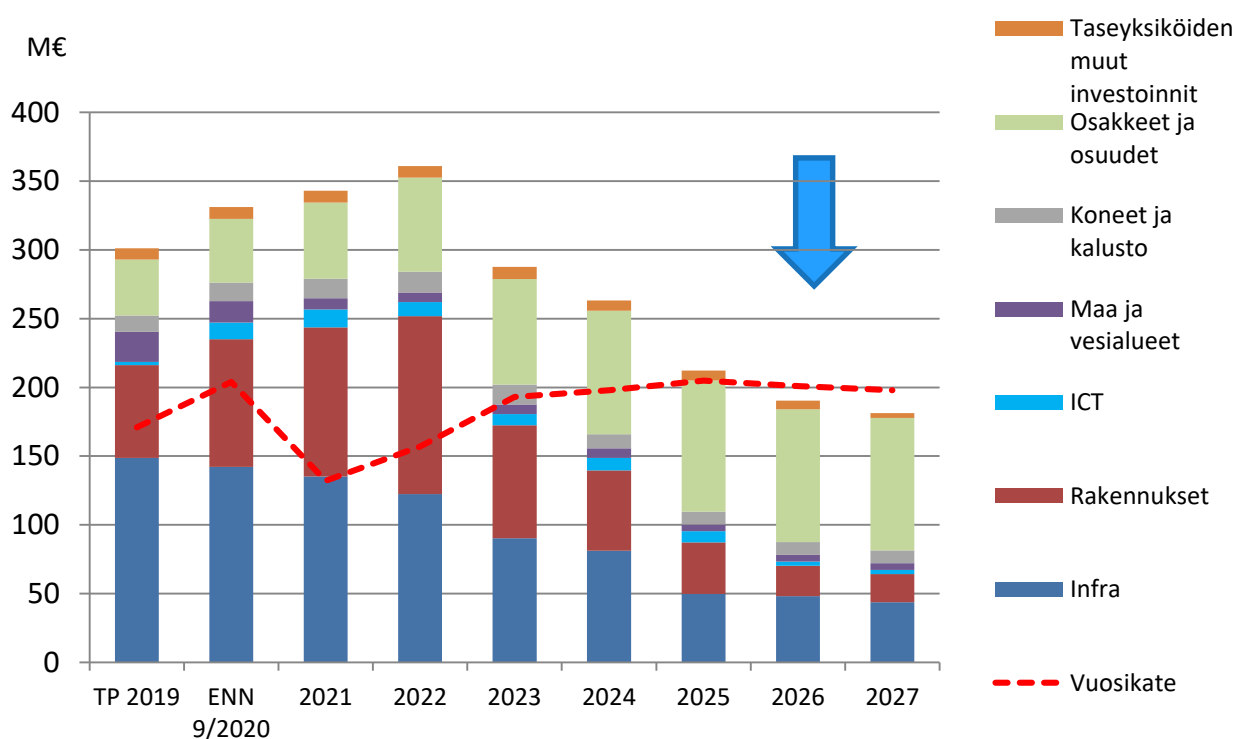
Sote-uudistus heikentäisi kasvavan Espoon investointikykyä

- Palvelujen rahoittamisen lisäksi verorahoitusta tarvitaan investointien rahoittamiseen → Espoolle kasvukaupunkina investoinnit ovat välttämättömiä kaupungin lakisääteisten velvoitteiden hoitamiseksi
- Investoinnit rahoitetaan pitkällä aikavälillä tulorahoituksella eli vuosikatteella
- Sote-uudistuksen rahoitusmallin toteutuminen heikentäisi kaupungin vuosikatetta.
- Vuosikatteen kehitystä nykyiseen malliin verrattuna heikentää:
 - Tulorahoituksen kasvu hidastuu johtuen verotulojen voimakkaasta leikkaamisesta ja vain indeksillä kasvavan valtionosuusrahoituksen osuuden kasvusta.
 - Hyvinvointialueelle siirrettäviä menoja suurempaa verotulo-osuutta korvaava muutosrajoitin (Espoo yli 100 M€) on pysyvä, eikä kasva vuosittain. Kunnallisverotulona kasvaisi.
 - Sote-rahoitusmallin siirtymätasaus pienenee vuosittain 2027 asti.
 - Sote-uudistuksessa velat jäävät Espoolle. Tulorahoituksen heikkeneminen kasvattaa velkaa ja korkokuluja enemmän kuin nykyorganisaatiossa.

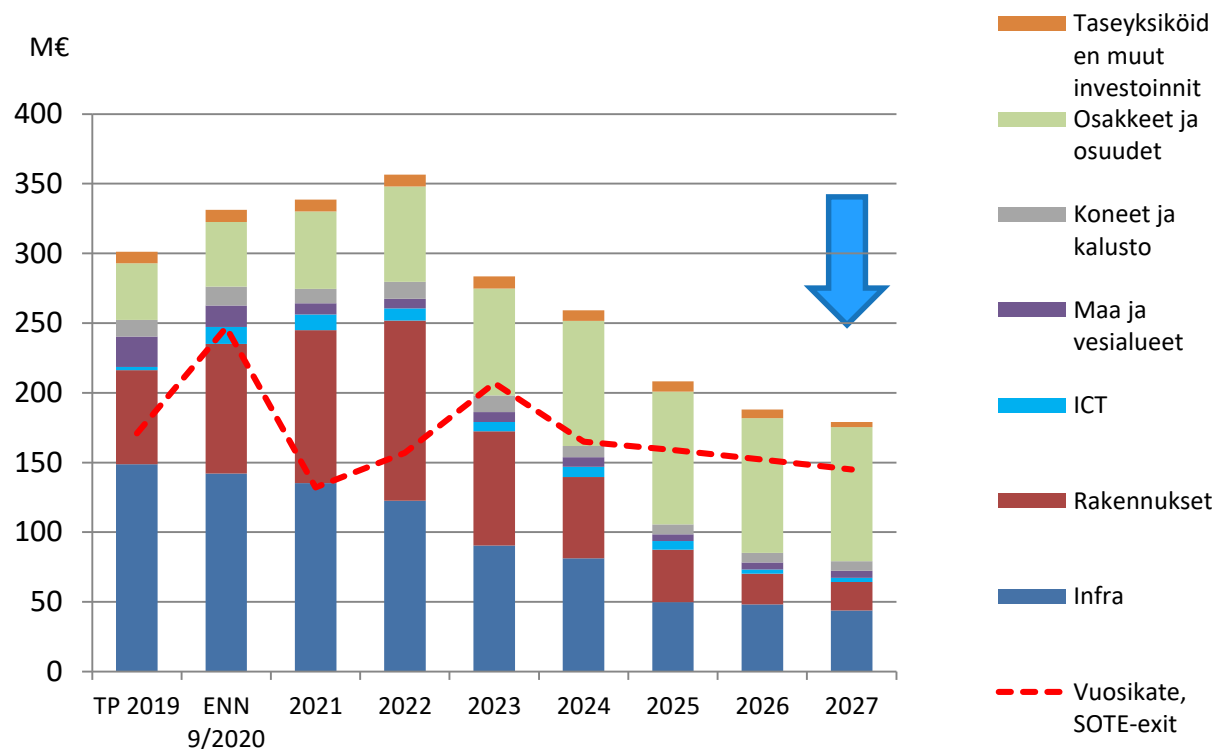

Sote-uudistus ei vähentäisi investointeja mutta heikentäisi vuosikatetta

Investoinnit ja vuosikate ilman sote-uudistusta

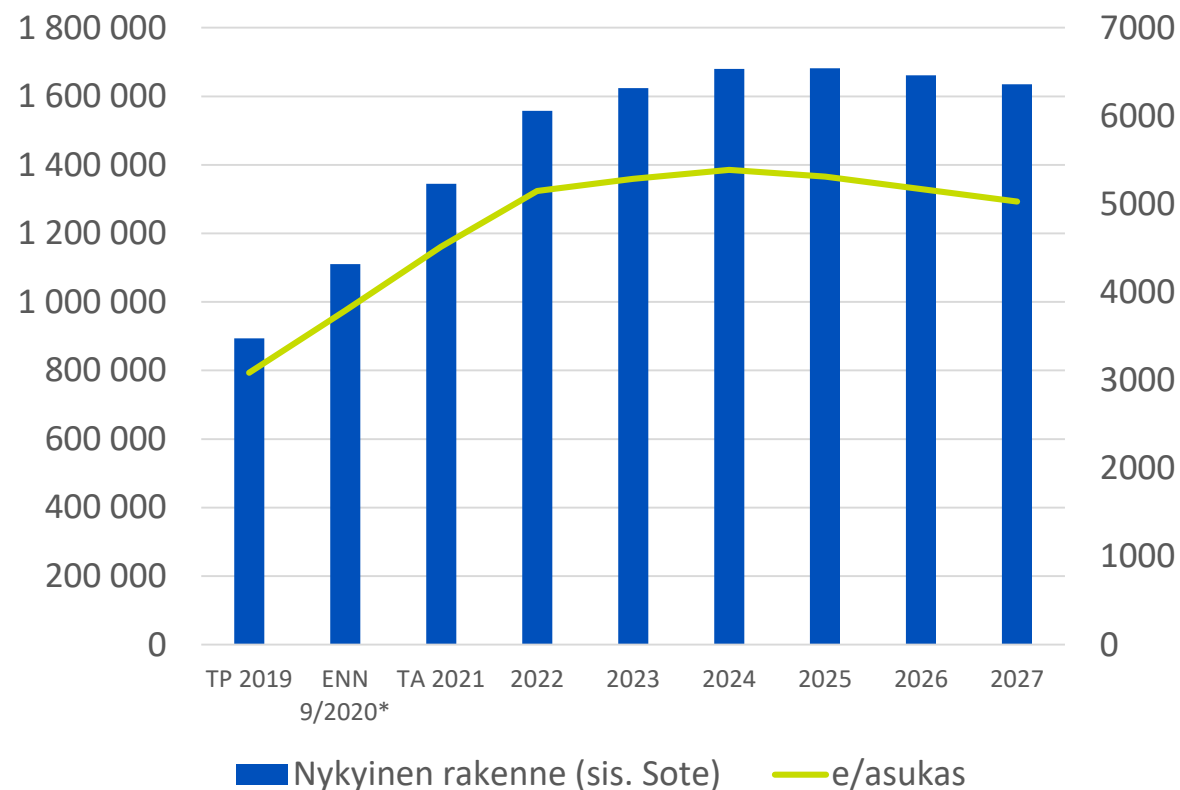
Investoinnit ja vuosikate, jos sote toteutuu 2023

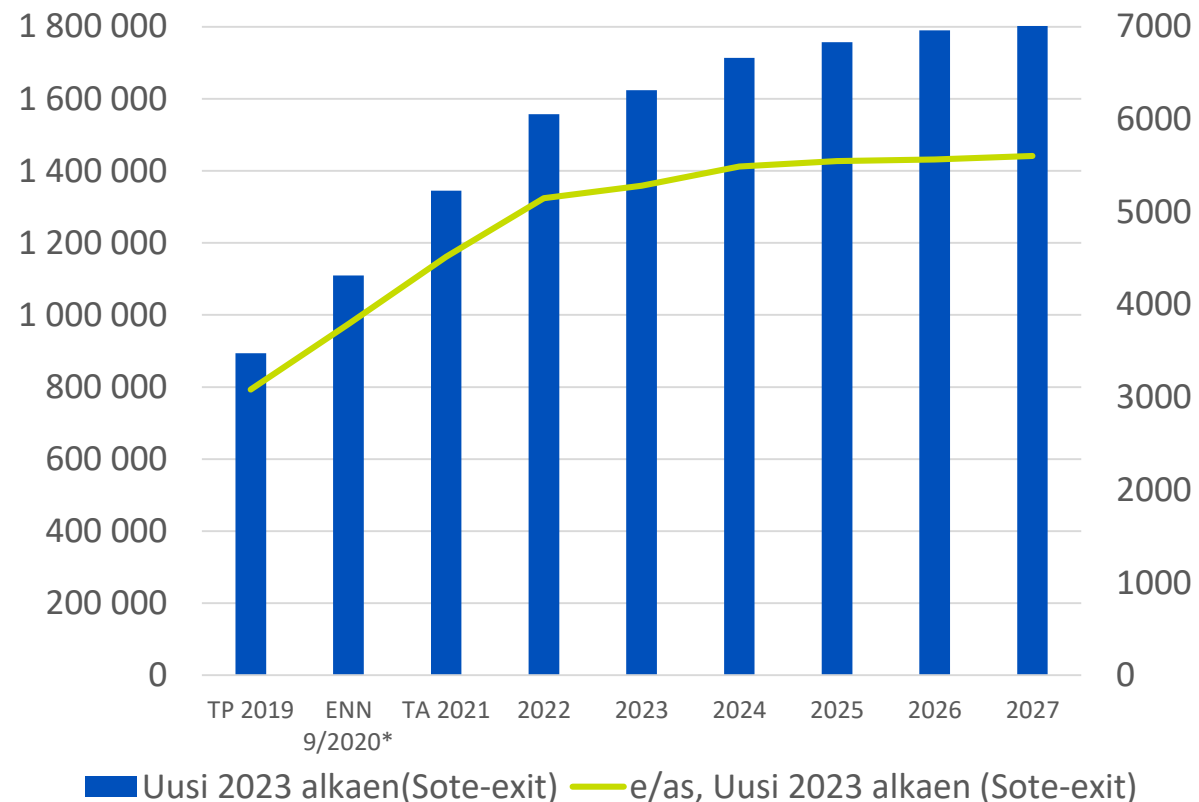
Kaupungin investointiohjelma ei kevene, sisältää vain pieniä soten ja pelastuslaitoksen kalustoinvestointeja. Sote rahoitusmalli heikentää tulorahoitusjäämää eli vuosikatetta kasvu- ja korvausinvestointeihin.

Sote-uudistus lykkää Espoon velkaantumisen pysäyttämisen tulevaisuuteen

Lainakanta nykyorganisaatio

Sote –uudistuksen arvioitu vaikutus

Sote-uudistus lykkää Espoon velkaantumisen pysäyttämisen tulevaisuuteen tai edellyttää voimakasta investointiohjelman leikkaamista joukkoliikenteen, infran, koulujen ja päiväkotien osalta.

Rahoitusmallin haasteita Espoolle

1. Rahoitusmallissa **kunnallis- ja yhteisöveroa leikataan** voimakkaasti – leikkaus vie Espoolta kyvyn investoida kestäväan kasvuun
 - Rahoitusmalli pienentää jatkossa vuosittaista euromääräistä verotulojen kasvua, jolla on vahvistettu vuosikatetta investointien rahoitukseen
 - Sote-uudistus ei poista investointitarvetta kouluihin, päiväkoteihin ja kestäväan liikenteeseen
 - Rahoitusmalli vie Espoon kyvyn toteuttaa MAL- ja HLJ- liikennejärjestelmäsuunnitelmaa
2. Siirtyvien tulojen ja menojen epäsuhtaa kompensoiva **valtionosuuserä (ns. muutosrajoitin) on tosiasiallisesti rahoitusleikkuri**
 - Tämä muutosrajoitinerä, n. 100 M€, jolla kompensoidaan verotulojen leikkauksia, ei kasva vuosittain edes indeksin mukaisesti → tosiasiallisesti tästä syntyyn Espoon tuloihin vuosittain 2-3 M€ leikkaus
3. Espoon **valtionosuusriippuvuus kasvaa**
 - Näillä laskelmilla valtionosuuskokonaisuus olisi 37 % rahoituksesta (rajoittimet mukana)
 - Valtionosuuden kasvu ei ole kunnan päätettävissä – ennakointi vaikeaa ja epävarmuus vaikeuttaa investointeja
 - Ongelmana rahoituksen kasvu: valtionosuus kasvaa vain indeksillä, verotuloissa pitkällä aikavälillä korkeampi kasvu
4. Sote-uudistuksen **arviot kuntien talouden tasapainosta perustuvat liian kapeaan tarkasteluun**
 - Kasvavien kaupunkien osalta tulisi arvioida talouden tasapainoa investointitasojen, ei poistotasojen, suhteen
 - Sote-muutoslaskelmat perustuvat emokaupungin tarkasteluun: kasvavissa kaupungeissa konsernitaloudella keskeinen merkitys
 - Espoo-konserni on verorahoitteinen, verorahoituksen leikkaus pienentää konsernin vuosikatteen ja taseen ylijäämät menetetään muutamissa vuosissa.
5. **Kaupungin kyky tasapainottaa** tarvittaessa talouttaan toimintaa tehostamalla heikkenee
 - Käytännössä kaikki sopeutustarve kohdistettava kasvatuksen ja opetuksen palveluihin

7. Uudet kuntien valtionosuuskriteerit ovat oikean suuntaisia mutta riittämättömiä

- Uusi väestönkasvua koskeva kriteeri peruspalvelujen vos-perusteissa on oikean suuntainen, mutta ei vielä riittävä
- Vieraskielisten määrää koskeva kriteerin painotus oikean suuntainen, mutta ei vielä riittävä

8. Tulopohjantasa, 10 prosenttia, on edelleen liian korkea

- Rahoitusmallissa kiinteistöverosta otetaan 50 prosenttia mukaan tulopohjan tasaukseen
- Tämä pienentää Espoon tarveperusteista valtionosuutta ja on käytännössä alueellinen tulonsiirto

9. Omaisuuden siirrot tehdään vastikkeetta

10. Lainanhoitokyky heikkenee

- Espoon kaupungille jää yli 1 Mrd € ja konsernille yli 5 Mrd € lainakanta
- Lainakanta syntynyt väestönkasvun aiheuttaman palvelutarpeen ja MAL- sopimuksen toteuttamisen vaatimien investointien vuoksi
- Takaisinmaksu on suunniteltu nykyisellä rahoitusmallilla - sote-uudistus muuttaa rakenteen merkittävästi puolittamalla tulorahoituksen
- Riskinä on lainarahan hinta ja korkoriski tulevissa lainoissa

11. Kaikki esitetyt laskelma sisältävät paljon epävarmuutta

- VM valtionosuuslaskelmat tehty erilaisella Espoon talousnäkökymillä
- Kaikki luvut muuttuvat vielä useasti
- Siirtolaskelmista tulee eliminoida koronapandemian vaikutukset

Johtopäätöksiä

Vaikutukset kasvavien kaupunkien investointikykyyn tulee arvioida huolellisesti

- Lainsäädännön arviointineuvoston suositusten mukaisesti kaupunkeihin kohdistuvat vaikutukset arvioitava

Kasvavan kaupungin investointikyky ja kaupungille jäävän lainakannan takaisinmaksukyky tulee turvata uskottavasti

- Valtion tulee osallistua kasvuinvestointien ja MAL-velvoitteiden rahoittamiseen huomattavasti nykyistä enemmän sekä turvata kaupunkien lainanhoitokyky. Tätä taustaa vasten valmisteilla olevassa valtion liikennejärjestelmäsuunnitelmassa suunniteltu kuntien suurempi osuus liikenneinvestointien kustannuksista on epärealistinen.
- Pääomatuloveroista tulee ohjata osa kuntien investointien rahoittamiseen
- Valtion toimet kuntien rahoittamiseksi tulee perustua kuntakonsernien tarkasteluun (eikä rajoittua emokaupunkeihin)

Kuntien valtionosuuskriteeristöä korjattava

- Uuden väestönkasvukriteerin eur/asukas yksikköhintaa tulee korottaa
- Vieraskielisyyskriteerin eur/asukas yksikköhintaa tulee korottaa kompensoimaan sekä suurempia asukaskohtaisia menoja että pienempiä tuloja
- Tulopohjantasauksen mielekkyyttä harkittava uudessa rahoitusmallissa
- Tulopohjantasauksen laskentaperusteista poistettava vähintään kiinteistövero → korjaisi kannustimia

Rahoitusmallin välittömät ongelmat korjattava

- Tulojen ja menojen siirron välinen erotus tulee korvata muutoksessa täysimääräisesti
- Pysyvän muutosrajoittimen (jolla korvataan esityksessä 60 % siirtyvien tulojen ja menojen erotuksesta) tulee kasvaa verorahoituksen kasvua vastaavasti tai vähintään valtionosuusindeksillä
- Siirtolaskelmista tulee eliminoida koronapandemian vaikutukset

Espoon kaupungin lausunto 14.9.2020 sote-lakiesityksestä - lausunnon keskeinen sisältö

1. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset Espoon kaupungille ovat kestäättömiä
2. Esitetty uudistus, jossa siirrytään kolmiportaiseen hallintoon, heikentää kasvavien kaupunkien toimintaedellytyksiä
3. Länsi-Uudenmaan sote-maakuntaan kohdistuvat, rahoituskriteereistä johtuvat, leikkaukset eivät ole hyväksyttävissä.
4. Uudistuksessa pitäisi turvata paremmin hyvin toimivien monituottajamallien toimintaedellytykset
5. Uudenmaan erillisratkaisun aluejako on kannatettava
6. Pelastustoimen tulee jatkossakin tuottaa ensihoidon palveluja synergiaetujen turvaamiseksi